Полтавський фаховий коледж
Полтавського університету економіки і торгівлі
Циклова комісія бізнесу й адміністрування

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Тренінг: Моя громадянська позиція»
на 2026-2027 навчальний рік

Курс та семестр вивчення	1 курс, 1 семестр
Освітня програма/спеціалізація	Логістика
Спеціальність	D7 Торгівля
Галузь знань	D Бізнес, адміністрування та право
Ступінь освіти	Фаховий молодший бакалавр

ПІБ ПП, яка веде дану дисципліну, науковий ступінь і вчене звання, посада	Костиренко Тамара Олексіївна, викладач циклової комісії загальноосвітніх дисциплін та інформаційних технологій

Контактний телефон	0991419824
Електронна адреса	tomahistory2@gmail.com
Розклад навчальних занять	http://schedule.puet.edu.ua/
Консультації	очна http://www.culture.puet.edu.ua/ онлайн: електронною поштою, пн-пт з 8.00-17.00
Сторінка дистанційного курсу	https://lms.puet.edu.ua/pfk/course/view.php?id=68

Опис навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни	Сформувати у здобувачів фахової передвищої освіти розуміння цінності демократичного вибору, вміння формувати та відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, діяти соціально відповідально та свідомо, зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства.
Тривалість	3 кредити ЄКТС/90 годин (практичні заняття 30 год., самостійна робота 60 год.).
Форми та методи навчання	Форми: практичні заняття (тренінги, обговорення проблемних питань, дискусія, підготовка есе та презентацій); самостійна робота (добір і аналіз інформаційних джерел, підготовка есе та презентацій, підготовка усної відповіді на проблемне питання). Методи: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу, частково-пошуковий, дослідницький, рольові ігри, симуляційні ігри, дебати, мозкові штурми, кейс-метод, робота з документами.
Система поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль: відвідування занять; усне опитування; обговорення матеріалу занять; виконання практичних завдань; перевірка есе і презентацій та їх обговорення; тестування; поточні модульні роботи Підсумковий контроль: ПМК, у термін, встановлений графіком освітнього процесу
Базові знання	Базове розуміння правознавства, політики, суспільствознавства, системи державної влади та самоврядування
Мова викладання	Українська

Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Компетентності, якими повинен оволодіти студент	Програмні результати навчання
• ЗК 1. Здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. • ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість. • СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо діяльності підприємства. • СК 3. Здатність застосовувати інноваційні підходи у діяльності підприємницьких та торговельних структур. • СК 8. Здатність визначати та задовольняти потреби споживачів як пріоритетних суб'єктів ринку.	● РН 1. Знати свої права, як члена суспільства, цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України. ● РН 3. Володіти державною та іноземною мовами у професійній діяльності.

Тематичний план навчальної дисципліни

Назва теми та питання практичного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
Модуль 1. Теоретичні основи демократичного устрою			
Тема 1. Демократія: історія та сучасність. Демократичні процеси в Україні Що таке демократія? Основні принципи та моделі демократичного правління. Які етапи розвитку демократії можна виділити в історії людства? Як розвивалася демократія в Україні: від Київської Русі до сучасності? Які ключові події вплинули на демократичні процеси в Україні у XX–XXI століттях? Які виклики стоять перед демократичним розвитком України сьогодні? Як громадяни можуть впливати на демократичні процеси та брати участь у прийнятті рішень? Які міжнародні організації сприяють розвитку демократії в Україні?	4	Підготовка доповіді або презентації за темою. Підготовка до дискусії «Навіщо мені потрібна демократія?»	4
Тема 2. Громадянин і держава: відносини взаємозалежності. Соціум та його структура Що таке громадянство? Які основні права та обов'язки громадянина у демократичній державі? Які існують моделі взаємодії громадянина та держави? Які переваги та недоліки кожної з них? Що таке соціум і які основні структурні елементи суспільства можна виділити?	4	Підготовка доповіді або презентації за темою.	4

Назва теми та питання практичного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
Як держава регулює суспільні відносини? Які механізми використовуються для підтримки соціальної рівноваги? Як громадянське суспільство може впливати на державну політику? Наведіть приклади успішних ініціатив. Які фактори впливають на формування громадянської активності? Як цифрові технології змінюють взаємодію громадянина і держави?			
Тема 3. Права, свободи та відповідальність молоді Які основні права та свободи молоді гарантовані Конституцією України та міжнародними документами? Які механізми захисту прав молоді існують в Україні? Як вони працюють на практиці? У чому полягає соціальна та правова відповідальність молодої людини перед суспільством? Як баланс між правами, свободами та відповідальністю впливає на розвиток демократичного суспільства? Які можливості має молодь для участі в громадському житті та прийнятті суспільно значущих рішень? Які існують виклики та загрози щодо дотримання прав і свобод молоді в сучасному світі? Як молодь може сприяти захисту прав інших громадян і розвитку правової культури?	2	Підготовка доповіді або презентації за темою. Актуалізація знань з правознавства та громадянської освіти. Підготовка до Дискусії «Чи бувають права без обов'язків?»	4
Тема 4. Цінності та навіщо вони потрібні. Ієрархія цінностей Що таке цінності та яку роль вони відіграють у житті людини та суспільства? Які бувають види цінностей (моральні, культурні, політичні, економічні тощо) та як вони взаємопов'язані? Що таке ієрархія цінностей і як вона формується у різних людей? Як змінюються цінності впродовж життя людини та в історичному контексті суспільства? Чому важливо усвідомлювати власну систему цінностей і як вона впливає на прийняття рішень? Як цінності впливають на формування громадянської позиції та відповідального суспільства? Які сучасні виклики стоять перед українським суспільством у збереженні та трансформації цінностей?	2	Підготовка доповіді або презентації за темою. Есе «Мої цінності»	4
Тема 5. Свідоме лідерство Що таке свідоме лідерство? Чим воно відрізняється від традиційного розуміння лідерства? Які ключові риси та компетентності притаманні свідомому лідеру? Як свідоме лідерство впливає на розвиток суспільства та громадянської активності? Які етичні принципи мають бути основою свідомого лідерства? Як формуються лідерські якості: природжені здібності чи результат навчання та саморозвитку? Які виклики стоять перед сучасними лідерами в умовах глобальних змін та криз? Як кожна людина може розвивати в собі навички свідомого лідерства у повсякденному житті?	2	Підготовка доповіді або презентації за темою. Підготовка до дискусії «Лідер VS послідовники: хто головний?»	4
Разом за модулем 1	14		20

Назва теми та питання практичного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
Модуль 2. Практика свідомого громадянства			
Тема 6. Аргументація як спосіб відстояти свою позицію Що таке аргументація? Які її основні цілі та завдання? Які види аргументів існують? У чому їхня відмінність? Яка структура переконливої аргументації? Яку роль у ній відіграють факти, логіка та емоції? Що таке маніпулятивні аргументи та як їх розпізнавати в дискусії? Які техніки ефективного аргументування можна застосовувати в суперечках та дебатах? Як аргументація допомагає формувати громадянську позицію та впливати на суспільство? Які приклади успішного використання аргументації в історії або сучасній політиці ви можете навести?	4	Підготовка доповіді або презентації за темою. Дискусія «Недопустимі аргументи та як із ними боротися».	10
Тема 7. Теорія та практика прийняття рішень Що таке процес прийняття рішень? Які основні етапи він включає? Які чинники впливають на ухвалення рішень людиною? Як уникнути когнітивних спотворень? Що таке Квадрат Декарта? Як він допомагає аналізувати варіанти рішень? Як працює модель Кеневін? У яких ситуаціях її варто застосовувати? Що таке SMART-цілі та чому їх важливо використовувати при ухваленні рішень? Які є найпоширеніші помилки у процесі прийняття рішень? Як їх уникнути? Як навички ефективного прийняття рішень можуть допомогти у громадянській активності та суспільному житті?	4	Підготовка доповіді або презентації за темою. Підготовка до дискусії «Ціна помилки»	10
Тема 8. Критичне мислення для молоді Стереотипи та упередження Що таке критичне мислення? Які його основні принципи та чому воно важливе для молоді? Що таке стереотипи та упередження? Яка між ними різниця? Як формуються стереотипи та які фактори впливають на їх поширення в суспільстві? Який вплив мають стереотипи та упередження на особистість і прийняття рішень? Як можна розпізнати та подолати власні упередження? Які техніки для цього існують? Яку роль відіграють медіа в поширенні або подоланні стереотипного мислення? Як розвиток критичного мислення допомагає молоді формувати власну громадянську позицію?	4	Підготовка доповіді або презентації за темою. Виконання практичного завдання «Боротьба зі стереотипами».	10
Тема 9. Громадянське суспільство: методи впливу на державу. Електронна демократія та її можливості Що таке громадянське суспільство? Які його основні функції та роль у демократичній державі? Які існують методи впливу громадянського суспільства на державні рішення (петиції, мітинги, громадські організації тощо)? Що таке електронна демократія? Які можливості вона відкриває для громадян?	4	Підготовка доповіді або презентації за темою. Пошук доступних для студента шляхів використання електронної демократії	10

Назва теми та питання практичного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
Як працюють електронні петиції, громадські бюджети та онлайн-консультації? Наскільки вони ефективні в Україні? Які переваги та ризики використання цифрових технологій для участі громадян у політичному житті? Як розвинені країни використовують електронну демократію? Які практики можуть бути корисними для України? Як молодь може долучитися до електронної демократії та зробити свій внесок у розвиток громадянського суспільства?			
Разом за модулем 2	16		40
Разом за дисципліною	30		60

Інформаційні джерела

Основні

1. Берроуз Г. *Демократія: від теорії до практики : підручник курсу* / пер. з англ. І. Бабаніна. Міжнародна фундація виборчих систем, 2018. 284 с.
2. *Громадянська освіта в умовах війни : додаткові матеріали до методичного посібника до курсу громадянської освіти «3D Демократії: думаємо, дбаємо, діємо» для учнів 10-го класу закладів загальної середньої освіти* / О. Волошенюк, Г. Горленко, П. Кендзьор та ін. ; за ред. П. Кендзьора. Київ, 2023. 57 с.
3. *Державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства : методичні рекомендації* / А. О. Красносільська, М. В. Лациба, А. В. Волошина, В. О. Купрій, Н. М. Чермошенцева, О. Л. Ващук. Київ : Агентство «Україна», 2013. 180 с.
4. Доморослий В. І. *Основи демократії : навчальний посібник*. Умань : ВВЦ «Візаві», 2021. 158 с.
5. Клюзко К., Колесник Л. *Громадянська освіта: мистецтво творити зміни*. Київ : Компринт, 2020. 74 с.
6. Косілова О. І. «Озброєна демократія» – засіб проти авторитаризму? *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 7. С. 78–82.
7. *Мій Парламент: розумію і впливаю : методичний посібник з громадянської парламентської просвіти для роботи з дітьми та молоддю* / М. Гриньова, І. Іванюк, Л. Паращенко, Л. Юрчишин ; за заг. ред. Л. Паращенко. Київ, 2020. 96 с.
8. *Основи демократії : підручник для студентів вищих навчальних закладів* / за заг. ред. А. Ф. Колодій. 3-тє вид., оновл. і допов. Львів : Астролябія, 2009. 832 с.
9. Пивоварська К. С. Гейміфікація в громадянській освіті на прикладі симуляційної гри «Світ громад: Акселератор ІІІ». *Вища школа*. 2022. № 7–9. С. 26–35.
10. Юрченко О. А., Філіпчук К. В. Права людини і демократія: загрози глобального характеру. *Legal Bulletin*. 2023. № 1 (7). С. 26–39.

Додаткові

1. *Громадянська освіта: теорія і методика навчання* [Електронний ресурс]. URL: Ресурс Інституту післядипломної педагогічної освіти (дата звернення: 08.10.2026).
2. Дем'янчук О. Політична освіта. Місток між державою та громадянським суспільством. *Громадянське суспільство: проблеми теорії та практики*. Київ : НаУКМА, 2008. С. 69.
3. *Електронне урядування та електронна демократія : навч. посіб. : у 15 ч.* / за заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. Ч. 3 : *Електронна демократія: основи та стратегії реалізації* / Н. В. Грицяк, А. І. Семенченко, І. Б. Жиляєв. Київ : ФОП Москаленко О. М., 2017. 84 с.
4. Іванцов М., Іванюк І., Паращенко Л., Тавшавадзе Ц., Раше Т. *Ми можемо більше! Вчимося грамотно обирати владу : методичний посібник для роботи з дітьми та молоддю*. [Електронний ресурс]. URL: https://drive.google.com/file/d/1JHIWBm2K0Yyxrf7dyNvo3sglSqgFvbiA/view
5. *Інститут громадянської освіти НаУКМА* [Електронний ресурс]. URL: Інститут громадянської освіти НаУКМА
6. *Наш парламент: досліджуємо, розуміємо, впливаємо:* методичний посібник з парламентської просвіти для роботи з дітьми і молоддю в системі загальної середньої та позашкільної освіти / М. Гриньова, І. Іванюк, Л. Паращенко, Л. Юрчишин ; за наук. ред. проф. Л. Паращенко. Київ : Майстер Книг, 2023. 248 с. [Електронний ресурс]. URL: https://edudevelop.org.ua/images/files/Posibnik_Nash_Parlament_2023_S.pdf
7. *Сучасний стан, пріоритети та перспективи розвитку системи громадянської освіти в Україні* [Електронний ресурс] / Ю. Якименко, П. Стецюк, І. Балуба та ін.; Центр Разумкова. Київ, 2023. URL: https://razumkov.org.ua/images/2023/12/18/2023-POLIT-OSVITA.pdf

Програмне забезпечення навчальної дисципліни

- Пакет програмних продуктів Microsoft Office, до якого входить програмне забезпечення для роботи з різними типами документів: текстами, електронними таблицями, презентаціями, базами даних тощо.
- Браузер з доступом до мережі Інтернет.
- Дистанційний курс «Тренінг: Моя громадянська позиція» в Moodle на платформі Центру дистанційного навчання ПУЕТ. URL: https://lms.puet.edu.ua/pfk/course/view.php?id=68

Політика вивчення навчальної дисципліни та оцінювання

Політика оцінювання здобувачів фахової передвищої освіти: письмові практичні завдання мають бути здані для перевірки під час практичного заняття з відповідної теми. Якщо завдання виконуються із порушенням термінів без поважних причин, то можуть оцінюватися на нижчу оцінку (до 50 % від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Поточні модульні роботи проводяться у формі тестів в письмовій формі або за допомогою відповідного програмного забезпечення комп'ютерної підтримки освітнього процесу у термін, передбачений робочою навчальною програмою, студент має 2 спроби для тестування. Якщо оцінка за поточну модульну роботу незадовільна (менш ніж 60 % правильних відповідей), перескладання відбувається у формі усної співбесіди з теоретичних питань модулю.

Положення про організацію освітнього процесу Полтавському фаховому коледжі Полтавського університету економіки і торгівлі https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/pfk-polozh-org-osv-p.pdf

Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів у Полтавському фаховому коледжі Полтавського університету економіки і торгівлі https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2026/09/pfk-polozh-pids-ocin.pdf

Положення про організацію навчання здобувачів фахової передвищої освіти за індивідуальним графіком у Полтавському фаховому коледжі Полтавського університету економіки і торгівлі http://pfk.puet.edu.ua/docs/pfk-polozh-org-navch.pdf

Положення про порядок відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення осіб, які навчаються в Полтавському фаховому коледжі Полтавського університету економіки і торгівлі, та надання їм академічної відпустки http://pfk.puet.edu.ua/docs/pfk-polozh-por-vidrah.pdf

Політика щодо відвідування: відвідування є обов'язковим. За умов об'єктивної неможливості (хвороба, працевлаштування, перебування поза межами країни) з дозволу викладача відвідування може бути онлайн або за допомогою асинхронних завдань.

Політика щодо академічної доброчесності: студенти мають не допускати списування (один в одного, з власноруч написаного тексту, друкованого або електронного носія інформації тощо) під час виконання індивідуальних навчальних завдань та дидактичних тестів; якісно оформлювати покликання на джерела інформації при написанні доповідей, підготовки презентацій, тез тощо.

Положення про академічну доброчесність у Полтавському фаховому коледжі Полтавського університету економіки і торгівлі http://pfk.puet.edu.ua/docs/pfk-polozh-acad-dch.pdf

Кодекс честі студента Полтавського фахового коледжу Полтавського університету економіки і торгівлі http://pfk.puet.edu.ua/docs/pfk-codex.pdf

Політика визнання результатів навчання визначена такими документами:

Положення Про академічну мобільність у Полтавському фаховому коледжі Полтавського університету економіки і торгівлі https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2026/07/pfk-polozh_acad_mobl.pdf

Політика вирішення конфліктних ситуацій:

Положення Про конфліктні ситуації у Полтавському фаховому коледжі Полтавського університету економіки і торгівлі https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2026/07/pfk-

polozh_confl.pdf

Положення про порядок реагування на доведені випадки булінгу (цькування) у Полтавському фаховому коледжі Полтавського університету економіки і торгівлі та відповідальність осіб причетних до булінгу (цькування) https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2025/04/buling2-pfk.pdf

https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2025/04/buling-pfk.pdf

Політики підтримки учасників освітнього процесу: з метою покращення психологічної підтримки учасників освітнього процесу функціонує:

Психологічна служба https://puet.edu.ua/psyhologichna-pidtrymka-v-puet/

Студентський омбудсмен (Уповноважений з прав студентів) ПУЕТ https://puet.edu.ua/other-divisions/studentskyj-ombudsmen-upovnovazhenyj-z-prav-studentiv-puet/

Уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції https://puet.edu.ua/zapobigannya-ta-protidiya-korupciyi/

Безпека освітнього середовища: Інформація про безпечність освітнього середовища наведена у вкладці «Безпека життєдіяльності» https://puet.edu.ua/pro-puet/bezpeka-zhyttyediyalnosti/

Оцінювання

Підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни розраховується через поточне оцінювання

Види робіт	Максимальна кількість балів
Модуль 1 (теми 1-5): участь у дискусіях (10 балів), індивідуальні та творчі завдання (10 балів), презентації (5 балів), індивідуальна активність (5 балів), робота в команді (5 балів), підготовка кейсів (5 балів), поточна модульна робота (10 балів)	50
Модуль 2 (теми 6-9): участь у дискусіях (10 балів), індивідуальні та творчі завдання (10 балів), презентації (5 балів), індивідуальна активність (5 балів), робота в команді (5 балів), дебати (5 балів), поточна модульна робота (10 балів)	50
ПМК (залік)	
Разом	**100**

Система нарахування додаткових балів за видами робіт з вивчення навчальної

дисципліни

Форма роботи	Вид роботи	Бали
Навчальна	Підготовка якісних рефератів, створення презентацій, методичних матеріалів, виконання нетипових завдань, написання есе	10
Науково-дослідна	Підготовка статей, тез, доповідей, інших публікацій, участь у студентських науково-практичних конференціях	10

Шкала оцінювання здобувачів фахової передвищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Дуже добре
74-81	C	Добре
64-73	D	Задовільно
60-63	E	Задовільно достатньо
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням навчальної дисципліни